

Şimşek, R. “Nitelikli okullar için Bir Uygulama: Okul Sosyal Hizmeti”, *Kadim Akademi SBD*, 4 (1) s. 97-100

Makale Türü / Article Type: Kitap Değerlendirme
Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 26.04.2020
Makale Kabul Tarihi / Accepted Date: 30.05.2020
Makale Yayın Tarihi / Publishing Date: 01.06.2020

NİTELİKLİ OKULLAR İÇİN BİR UYGULAMA: OKUL SOSYAL HİZMETİ

Rukiye ŞİMŞEK¹

“Okul Sosyal Hizmeti”

Adem Dağ, İstanbul 2017, Açılım Kitap, 170 sayfa

Bu çalışma, Doç. Dr. Adem Dağ’ın Okul Sosyal Hizmeti isimli kitabı üzerine yapılan bir incelemeyi kapsamaktadır. Dağ’ın kitabı okul sosyal hizmetinin tanımı, tarihçesi ve ortaya çıkmasında nelerin etkili olduğunu ele almaktadır. Dağ, çalışmasında okul sosyal hizmeti uygulamasında kullanılan kuramları, okul iklimini, okulda görülen davranış problemlerini, sosyal hizmet uzmanının okuldaki rol, sorumluluk ve etik kurallarını vaka örnekleriyle anlatmıştır. Yazarın uzun yıllar sınıf öğretmeni olarak okul iklimini soluması çalışmanın değerini arttırmıştır. Bu bağlamda çalışma özgün bir nitelik taşımaktadır.

Dünyada okul sosyal hizmeti, ülkelerin siyasi süreçleri ve yönetim şekillerine göre farklılık göstermektedir. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri, Çin Halk Cumhuriyeti, Kanada gibi birçok ülkede okul sosyal hizmeti uygulanmaktadır. Türkiye’de ise okul sosyal hizmeti proje aşamasında kalmıştır. Okul sosyal hizmeti ile ilgili yabancı ve yerli kaynaklar karşılaştırıldığında yerli kaynaklar çok azdır. Doç. Dr. Adem Dağ, Okul Sosyal Hizmeti isimli çalışmasını kaynak ihtiyacını giderme çabasıyla hazırladığını belirtmiştir.

---

¹ Yalova Üniversitesi, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, simsek.rukiye23@gmail.com

Okul Sosyal Hizmeti isimli çalışma yedi ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yazar okul sosyal hizmetinin tanımını, uygulama alanlarını ve uygulama biçimlerini anlatmıştır. Okul sosyal hizmeti, birbirinden farklı özelliklere sahip çocukların akademik açıdan fırsat eşitliğine sahip olmalarını sağlar. Okul sosyal hizmeti, öğrencilerin problemlerini çözmek için ekolojik yaklaşım ile güçlendirme yaklaşımının kullanıldığı ve sosyal adalet ile toplumsal eşitliğin sağlanması amacıyla yapılan faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır. Okul sosyal hizmeti öğrencilerle beraber okullara da önemli katkılarda bulunur. Öğretmenler ve veliler öğrencilerin davranışlarında değişiklik yapmak istediklerinde, okul sosyal hizmet uzmanının kabiliyeti bu isteği yerine getirmede önemli bir rol oynar (Dağ, 2017, s.18-19).

Adem Dağ, okul sosyal hizmet uzmanının, çocuğu içinde bulunduğu aile, okul ve toplum sistemlerinde mikro, mezzo, egzo ve makro boyutlarda ele alarak riskli durumların önceden tespit edilmesi veya var olan problemin önüne geçilmesinde koruyucu önleyici bir role sahip olduğu kanaatinde. Yazara göre okul kültürü ve okul iklimi okul kaynaklı problemlerin temel nedenini oluşturmaktadır. Okul sosyal hizmeti nitelikli okullar ve stressiz eğitim ortamlarının oluşmasında katkı sağlar.

Dağ, çalışmanın ikinci bölümünde okul sosyal hizmetinin tarihçesine, Dünyada ve Türkiye’de okul sosyal hizmeti uygulamasına yer vermiştir. Yazar okul sosyal hizmetinin ortaya çıkması ve farklılıklar göstermesinin nedenini toplumsal ve siyasal süreçlerde meydana gelen değişiklikler olduğunu ifade etmiştir. Bu farklılıklara rağmen yazar, dünyada okul sosyal hizmetinin ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri zorunlu katılım, göç ve göçmenler, genel okul hareketi ve çocuk işçi mevzuatı şeklinde sıralamıştır (Dağ, 2017, s.35-38). Yazar bu bölümde, farklı ülkelerde uygulanan okul sosyal hizmeti uygulamasına yer vermiştir. Böylelikle kitap alanla ilgili yapılacak çalışmalar için referans niteliği kazanmıştır.

Üçüncü bölümde yazar okul sosyal hizmetinin gerekliliğini ekolojik yaklaşım ve güçlendirme yaklaşımı ile desteklemiştir. Ancak yazar okulları toplumla iç içe geçmiş sistemler şeklinde tanımlamasına rağmen kuramsal çerçevesinde sistem kuramına yer vermemiştir. Ekolojik yaklaşım, sistem kuramının bir alternatifi olarak ele alınsa bile vaka çözümünde farklı özelliklere sahiptir. Örneğin ekolojik yaklaşım öğrencinin çevreyle uyum içinde hareket etmesini hedefler. Sistem kuramı ise öğrencinin okul, aile,

arkadaş, mahalle gibi içinde bulunduğu sistemlerden kaynaklı problemleri çözmek için bu sistemlerde değişim oluşturmayı amaçlar. Bu nedenle kitabın kuramsal çerçevesinde sistem kuramına yer verilmemesi çalışmanın teorik alt yapısının yeterince irdelenmediğini düşündürmüştür.

Kitabın dördüncü bölümünde yazar okul kültürü, okul iklimi, 20-60-20 kuramı başlıklarını konu edinmiştir. Bu kavramlara kitabın ilk bölümlerinde içerikte de yer vermiştir. Terminolojiye hâkim olmayan okuyucu için açıklama gerektiren bu kavramların dördüncü bölümde ayrı bir başlıkta açıklanması çalışmanın bütünlüğünü bozmuştur.

Yazar beşinci bölümde okulda meydana gelen davranış problemlerini ve bu problemleri önlemek için uygulanan programlarını anlatmıştır. Dağ, öğrencilerin davranış problemlerini anlatırken içsel, dışsal ve sosyal davranış problemleri olarak sınıflandırmıştır. Okul temelli davranış problemlerinin çözümü için “biyopsikososyal odakta” bir çözüm öneren yazar okul sosyal hizmetinin gerekliliğini bir kez daha vurgulamıştır (Dağ, 2017, s.94). Okula yeni başlayan öğrencilerin uyum problemlerini gidermek, utangaç öğrencilerin utangaçlığını ortadan kaldıracak aktiviteler ve grup çalışmaları yapmak, depresyon, akran zorbalığı, okul terki gibi birçok problemin çözümünde okul sosyal hizmet uzmanlarının aktif rol oynadığını belirtmiştir (Dağ, 2017, s. 95-113). Dağ, okulda görülen davranış problemlerini sınıflandırırken intiharı içsel bir davranış problemi olarak nitelendirmiştir. Oysa intihar toplumsal açıdan da incelenmesi gereken bir eylemdir. Bu bakımdan intihar toplumsal bağlamda da incelenebilirdi.

Altıncı bölümde yazar, okul sosyal hizmet uzmanının rollerini, uygulama düzeylerini ve sahip olması gereken etik ilkelerini anlatmıştır. Yazara göre okul sosyal hizmet uzmanı okulda faaliyetlerini gerçekleştirirken okul idaresi ve öğretmenler tarafından yargılanabilir. Bu durumda uzman, faaliyetlerini öğretmenler ve okul idaresine anlatarak devam ettirmelidir (Dağ, 2017, s.121). Yazara göre okul sosyal hizmeti uzmanının rolleri ülkedeki eğitim problemlerinin tamamını kapsamaktadır (Dağ, 2017, s.124). Yazarın altıncı bölümde sosyal hizmet uzmanının uygulama düzeylerini birey, aile, grup ve topluma yönelik olarak sınıflandırması okul sosyal hizmet uygulamasının müdahale alanının genişliğini ve gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Sosyal hizmet uygulamaya dayalı bir bilim dalıdır. Bu açıdan yazarın her bölümü vaka örnekleri ile desteklemesi çalışmanın değerini arttırmıştır. Yazarın vaka örneklerine yer vermesi ve bunu sorularla pekiştirmesi çalışmanın lisans eğitiminde kaynak kitap olarak kullanılmasına katkı sağlamıştır. Dağ, yedinci bölümde müdahale türlerini öğrenci ve sistem merkezli müdahale olarak ikiye ayırmıştır. Ancak vaka örneği bir tanedir. Yazarın müdahale yöntemlerini anlattığı bu bölümde iki müdahale türünü ayrı vakalarda konu edinmemesi bu katkıyı zayıflatmıştır.

Her ne kadar bu kitap kısmen eksiklik içerse de Türkiye'nin mevcut okul sosyal hizmet uygulamaları göz önünde bulundurulduğunda, okul sosyal hizmetinin önemini vurgulayan referans bir kaynaktır. Sosyal hizmet mesleğinin gelişmesi hem akademi hem uygulama alanlarında yapılacak çalışmaların niteliğine bağlıdır. Çalışma sonucunda Türkiye'de okul sosyal hizmetinin gelişebilmesi için mesleğin etik ilkelerine uygun, toplumsal gerçeklik ve güncel verilere dayalı akademik çalışmaların ivedilikle yerine getirilmesi görüşü ortaya çıkmıştır.